

C/2024/1595

5.3.2024

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke směrnici Evropského parlamentu a Rady, kterou se zavádí evropský průkaz osob se zdravotním postižením a evropská parkovací karta pro osoby se zdravotním postižením

(COM(2023) 512 final – 2023/0311 (COD))

(C/2024/1595)

Hlavní zpravodaj: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Žádost o vypracování stanoviska	Rada, 28. 9. 2023 Evropský parlament, 19. 10. 2023
Právní základ	články 91 a 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato na plenárním zasedání	14. 12. 2023
Plenární zasedání č.	583
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	203/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá návrh Komise zavést evropský průkaz osob se zdravotním postižením a evropskou parkovací kartu, neboť jde podle něj o první krok k zajištění volného pohybu osob se zdravotním postižením v EU, což také doporučil již ve svém stanovisku ze dne 27. dubna 2023 o evropském průkazu osob se zdravotním postižením ⁽¹⁾.

1.2. EHSV vítá rovněž samostatný návrh Komise, jenž rozšiřuje oblast působnosti výše uvedené směrnice na státní příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají v některém členském státě ⁽²⁾. Jde o nezbytný krok, který má zajistit, aby ti, kdo evropský průkaz osob se zdravotním postižením a evropskou parkovací kartu potřebují, je mohli skutečně získat.

1.3. EHSV doporučuje rozšířit oblast působnosti návrhu směrnice tak, aby průkazy osob se zdravotním postižením umožňovaly získat **dočasný přístup k požitkům spojeným s veřejnými sociálními politikami a/nebo vnitrostátními systémy sociálního zabezpečení**, pokud se osoba se zdravotním postižením přestěhovala do členského státu za účelem studia nebo práce, a to alespoň během celého procesu opětovného posouzení a potvrzení zdravotního postižení. Jde o nezbytné opatření, neboť pokud se daná osoba přestěhuje z jednoho členského státu do druhého, ztrácí v okamžiku překročení hranice právo na jakékoli požitky, jež souvisejí s jejím zdravotním postižením. Opětovné posouzení zdravotního postižení v novém členském státě může zatím trvat déle než jeden rok, přičemž dotčené osobě je během tohoto přechodného období odepřeno jakékoli uznání či podpora (čl. 2 odst. 2).

1.4. EHSV rovněž požaduje, aby bylo v právních předpisech jasně stanoveno, že průkaz osob se zdravotním postižením by měl být **bezplatný a dobrovolný**. Tento průkaz by neměl být vydáván automaticky, pokud o něj daná osoba nezažádala nebo pokud není součástí například vnitrostátního průkazu osob se zdravotním postižením, jenž byl vydán na základě posouzení zdravotního postižení provedeného v příslušném členském státě. Průkaz musí být rovněž bezplatný, aby náklady na něj nepředstavovaly další překážku pro podání žádosti o jeho vystavení.

1.5. **Průkaz osob se zdravotním postižením** by navíc nikdy neměl být vyžadován **jako doklad zdravotního postižení umožňující využít služby, které jsou poskytovány podle jiných právních předpisů EU**, jako je právo na pomoc na letištích podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ⁽³⁾ o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě. Podmínit uplatnění těchto práv předložením nějakého průkazu by mohlo být stigmatizující, a navíc by mohlo docházet k situacím, kdy by osobám, jež tento průkaz nevlastní, mohla být na letišti odepřena pomoc, kterou potřebují.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 228, 29.6.2023, s. 71.

⁽²⁾ COM(2023) 698 final.

⁽³⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1107/2006 ze dne 5. července 2006 o právech osob se zdravotním postižením a osob s omezenou schopností pohybu a orientace v letecké dopravě (Úř. věst. L 204, 26.7.2006, s. 1).

1.6. EHSV doporučuje, aby **společně s evropskou parkovací kartou byla zřízena zvláštní databáze dostupná ve všech jazycích EU**, která by obsahovala informace o pravidlech a podmínkách parkování, jež platí na místní, regionální či celostátní úrovni, a také o parkovacích místech. Členské státy by měly rovněž podporovat a nabádat své vnitrostátní orgány, aby zveřejňovaly a aktualizovaly příslušné informace určené pro uživatele (článek 7).

1.7. Stejně jako v případě evropského průkazu osob se zdravotním postižením musí být i na evropské parkovací kartě navíc **Braillovým písmem** o rozměrech podle normy Marburg uveden **nápis „Evropská parkovací karta“**. Nevidomí a zrakově postižení uživatelé tak budou moci oba doklady snáze odlišit a poznat (příloha II).

1.8. EHSV navrhuje, aby bylo v právních předpisech týkajících se evropského průkazu osob se zdravotním postižením zakotveno vytvoření **plně přístupných internetových stránek na úrovni EU, které budou k dispozici ve snadno čitelném formátu a ve všech jazycích EU včetně jazyků znakových a budou poskytovat praktické informace pro každou zemi**. Tyto stránky musí obsahovat informace o podmínkách, pravidlech, ustálené praxi a postupech, jež se týkají vydávání, obnovování či odebírání evropského průkazu osob se zdravotním postižením a evropské parkovací karty pro osoby se zdravotním postižením, a také informace o službách uvedených v čl. 2 odst. 1 a v článku 9.

1.9. EHSV požaduje, aby byla v návrhu rovněž stanovena povinnost EU koordinovat **celounijní a vnitrostátní osvětové kampaně pořádané ve všech jazycích EU** a zaměřené na širokou veřejnost, potenciální uživatele průkazu či karty i poskytovatele služeb (článek 9).

1.10. EHSV doporučuje, aby Komise v zájmu usnadnění provedení a uplatňování zajistila, že členské státy **budou mít k dispozici dostatečné finanční prostředky** na pokrytí nákladů na správní řízení, vydání fyzických karet a průkazů, poskytování informací, pořádání osvětových kampaní a na další související náklady. Komise by to měla mít na paměti, až bude připravovat příští víceletý finanční rámec (VFR) (článek 9).

1.11. EHSV zdůrazňuje, že je důležité přijmout spolu se zavedením evropského průkazu osob se zdravotním postižením také další evropská i vnitrostátní opatření, která **zlepší celkovou přístupnost zastavěného prostředí, dopravy, služeb a zboží** v souladu se směrnicemi Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ⁽⁴⁾ a (EU) 2016/2102 ⁽⁵⁾, nařízeními o přístupnosti dopravy ⁽⁶⁾ a souvisejícími normami přístupnosti.

1.12. Závěrem EHSV zdůrazňuje, že je důležité, aby orgány EU při vypracovávání, provádění a následném hodnocení evropského průkazu osob se zdravotním postižením **úzce spolupracovaly s osobami se zdravotním postižením i s organizacemi, které tyto osoby zastupují na unijní, celostátní, regionální a místní úrovni**. Zapojení organizací osob se zdravotním postižením přitom musí být smysluplné, což znamená, že je zapotřebí jim poskytnout potřebné zdroje a informace v přístupném formátu, aby se mohly skutečně zapojit (článek 11 a článek 12).

2. Obecné připomínky

2.1. V prvé řadě je třeba poznamenat, že **evropský průkaz osob se zdravotním postižením a evropská parkovací karta nevyřeší všechny problémy v oblasti volného pohybu osob se zdravotním postižením**. Průkaz osob se zdravotním postižením v podstatě zaručí vzájemné uznávání zdravotního postižení těchto osob, co se týče všech služeb, zařízení a aktivit během krátkodobého pobytu v jiném členském státě EU. Jedna z překážek, jež do značné míry omezuje volný pohyb osob se zdravotním postižením, však v návrhu zmíněna není, a sice nedostatečná sociální ochrana, která brání trvalému přestěhování do jiného členského státu. Návrh Komise proto sice představuje první krok správným směrem, neumožňuje však plně dosáhnout vytyčeného cíle a odstranit překážky bránící volnému pohybu osob se zdravotním postižením.

2.2. EHSV nicméně návrh Komise vítá, stejně jako skutečnost, že Komise v něm vychází ze **zásady vzájemného uznávání** statusu osoby se zdravotním postižením mezi členskými státy, a snaží se tak volný pohyb osob se zdravotním postižením v EU usnadnit. Osoby se zdravotním postižením budou díky této zásadě požívat při cestování do jiného členského státu stejných výhod jako držitelé vnitrostátního průkazu.

2.3. Zmíněná zásada rovněž zajistí, že **osoby s na pohled nepostřehnutelným zdravotním postižením budou moci po EU cestovat a pohybovat se volněji**, aniž by musely vysvětlovat, v čem konkrétně spočívá jejich zdravotní postižení, nebo odpovídat na dotazy ohledně svého nároku na zvláštní podmínky či přednostní zacházení.

⁽⁴⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/882 ze dne 17. dubna 2019 o požadavcích na přístupnost u výrobků a služeb (Úř. věst. L 151, 7.6.2019, s. 70).

⁽⁵⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/2102 ze dne 26. října 2016 o přístupnosti webových stránek a mobilních aplikací subjektů veřejného sektoru (Úř. věst. L 327, 2.12.2016, s. 1).

⁽⁶⁾ Úř. věst. L 204, 26.7.2006, s. 1, Úř. věst. L 46, 17.2.2004, s. 1, Úř. věst. L 334, 17.12.2010, s. 1, Úř. věst. L 163, 25.6.2009, s. 1, Úř. věst. L 172, 17.5.2021, s. 1, Úř. věst. L 356, 12.12.2014, s. 110, Úř. věst. L 55, 28.2.2011, s. 1.

2.4. EHSV rovněž s potěšením konstatuje, že návrh má podobu směrnice, která představuje **závazný právní předpis**, jenž bude proveden ve vnitrostátním právu.

2.5. Na rozdíl od pilotního projektu Komise, který zahrnoval pouze omezený počet služeb, je **oblast působnosti** předloženého návrhu **široká**, neboť se vztahuje na všechny služby, které jsou dostupné držitelům vnitrostátního průkazu osob se zdravotním postižením. Tato oblast působnosti by měla být při následných interinstitucionálních jednáních dále rozšířena, nebo přinejmenším zachována (viz odstavec 1.3).

2.6. EHSV dále vítá skutečnost, že ačkoli je **průkaz osob se zdravotním postižením i parkovací karta pro osoby se zdravotním postižením** předmětem stejného návrhu, **budou i nadále představovat samostatný doklad**.

2.7. Kromě toho musí evropský průkaz osob se zdravotním postižením respektovat soukromí a nesmí obsahovat žádné podrobné informace o druhu ani o „míře“ zdravotního postižení. Průkaz musí být **plně v souladu s obecným nařízením o ochraně osobních údajů⁽⁷⁾ (GDPR) a chránit osobní údaje uživatele**, neboť používání tohoto dokumentu pro přístup ke službám a požitkům zaručuje, že daná osoba nemusí uvádět osobní údaje a informovat o nich, zejména co se týče posouzení zdravotního postižení a osobních informací o zdravotním stavu.

2.8. Evropský průkaz osob se zdravotním postižením může rovněž **doplnit vnitrostátní průkazy osob se zdravotním postižením** nebo je plně nahradit, budou-li si to členské státy přát.

2.9. Evropský průkaz osob se zdravotním postižením umožní **posílit spolupráci mezi různými vnitrostátními orgány a vládními institucemi s cílem zvýšit povědomí o problematice zdravotního postižení**. Kromě toho usnadní poskytování služeb osobám se zdravotním postižením z členských států, které nemají vnitrostátní průkaz osob se zdravotním postižením, jelikož tak budou mít k dispozici doklad o zdravotním postižení, který budou moci používat i na vnitrostátní úrovni.

3. Konkrétní připomínky

3.1. EHSV si je vědom toho, že návrh Komise týkající se průkazu osob se zdravotním postižením by ve své současné podobě mohl potenciálně vést k **případům „obrácené diskriminace“**, neboť **posuzování zdravotního postižení ani kritéria pro vydávání průkazu osob se zdravotním postižením nejsou dostatečně harmonizována**. Mohlo by se například stát, že se dvěma osobami, jež mají stejné zdravotní postižení, ale pocházejí ze dvou různých členských států, bude při návštěvě třetího členského státu zacházeno odlišně. V závislosti na vnitrostátních kritériích pro posuzování zdravotního postižení a vydávání průkazu osob se zdravotním postižením by jedna z těchto osob mohla být držitelem příslušného průkazu, druhá však nikoli. Tento problém se však netýká samotného návrhu, nýbrž zásady vzájemného uznávání statusu osoby se zdravotním postižením, která má svá omezení.

3.2. Tato omezení v současné době neznamenají, že by členské státy musely k posuzování zdravotního postižení přistupovat stejně. Měla by je však podnítit k tomu, aby své stávající systémy zlepšily především z lékařského hlediska, a zajistily tak jejich lepší soulad s Úmluvou OSN o právech osob se zdravotním postižením (UNCRPD). Návrh rovněž **zvýšil povědomí o tom, do jaké míry by mohlo být díky celounijnímu přístupu k postupům posuzování zdravotního postižení snazší uznat, že je zapotřebí svobodu pohybu zlepšit**.

3.3. Totéž platí i pro přenositelnost dávek sociálního zabezpečení. Přestože je Evropská komise ze svého návrhu výslovně vyloučila, EHSV doporučuje, aby byla ve specifických případech, kdy lidé cestují za účelem zaměstnání či studia, poněkud pružnější. Z dlouhodobého hlediska je třeba nalézt na tuto otázku konkrétnější odpověď, neboť **neprenositelnost dávek souvisejících se zdravotním postižením představuje i nadále jednu z hlavních překážek volného pohybu** a průkaz osob se zdravotním postižením ani parkovací karta pro osoby se zdravotním postižením ji neodstraní. Tento aspekt je zapotřebí ošetřit při revizi nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení⁽⁸⁾ nebo v rámci samostatného legislativního návrhu.

V Bruselu dne 14. prosince 2023.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE

⁽⁷⁾ Úř. věst. L 119, 4.5.2016, s. 1.

⁽⁸⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. dubna 2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečeníText s významem pro EHP a Švýcarsko (Úř. věst. L 166, 30.4.2004, s. 1).